

COMMENTARI

PBD e PCD al spartavias

MARTIN CABALZAR/FMR

En il decurs da questa primavera decidan cristian-democrats (PCD) e burgais-democrats (PBD) dal Grischun davart la fusiun a l'Allianza dal Center (ADC). Entant che la fusiun da las duas partidas sin plaun naziunal è ida senza incaps, para ella tuttina da chaschunar dapli discussiuns en il Grischun. In crap da stgarpitsch para cunzunt dad esser la midada da num, ina premissa indispensabla per ina fusiun.

Dentant n'èsi betg l'emprima giada che las duas partidas midan num e logo. La PCD dal Grischun è vegnida fundada 1903 ed ha gì dapi lura divers nums: «Partida conservativ-democratica», «Partida populara conservativa», «Partida populara cristiansociala» e «Partida cristiandemocratica». La PBD è sa separada 1919 da la Partida liberala ed ha purtà fin 1971 il num «Partida democratica». Pli tard è ella s'unida cun la «Bauern-, Gewerbe- und Bürgerpartei» (BGB) a la Partida populara Svizra (PPS). La fusiun enfilada da las dinastias Gadiant/Schlumpf è lura er sa pajada ed ha catapultà gist dus Schlumpfs en il Cussegl federal. Suenter l'exclusiun da la secziun grischuna è la PPS sa dividida en ina Partida burgais-democratica, ina minoritad è restada tar la PPS.

Is davos decennis han tant PCD sco PBD gì ina veritabla fluriziun. Las duas partidas han occupà per regla duas sutgas en la regenza, dus mandats en il Cussegl naziunal e tuts dus mandats

en il Cussegl dals chantuns. A la PPS/PBD dal Grischun èsi schizunt reussì d'occupar duas giadas las sutgas dal Cussegl federal. Ed er en il Cussegl grond han las duas partidas che disponivan mintgina da radund 40 deputads, cumandà las festas.

Quests temps glorijs èn passads. Tar la PCD èsi stà ils cumbats interns e l'exodus dals cristiansocials che han introducì la digren en ils onns novanta, tar la PBD la separaziun da la PPS e 2019 la perdita dal sulet mandat sin plaun naziunal e da la cussegliera federala Eveline Widmer-Schlumpf sco staila glischanta d'identificaziun. Era en il Cussegl grond han las duas grondas fracziuns stuì laschar plimas. La PLD daventa la pli ferma fracziun, e PS e PPS gudognan mandats. Ni a la PBD ni a la PCD n'èsi reussì da gudagnar vuschs dadur lur regiuns tradiziunalas e da fitgar pe a Cuira ed en la Val Renana. Latiers vegn che las regiuns tradiziunalas da PBD e PCD han da sbatter cun ina ferma depopulaziun, entant che la populaziun crescha en la regiun tranter Tusaun e Landquart. Aveva la Surselva antruras ina cumpart d'in tschintgavel da la populaziun grischuna, èsi oz stgars in novavel.

Entant che las duas partidas han pers oz bler da lur pussanza, han PS e Verds pudì rinforzar lur posiziun en ils centers e la PPS ha engulà bleras vuschs da PCD e PBD en las regiuns ruralas. Rinforzata vegn questa tendenza pir da dretg cun l'introducziun proba-

«Il nov sistem electoral vegn a procurar per surpraisas.»

Martin Cabalzar

bla dal proporz dubel che vegn a rinforzar PPS, PS e Verds, cunzunt sin donn e cust da PCD e PBD. A tuttas duas partidas smantscha ina perdita sensibla.

Ina fusiun avra perquai schanzas per unir e rinforzar la politica dal center. Las aspectativas da l'Allianza dal Center (ADC) dad esser preschenta en tut las regiuns dal chantun ha tuttavia calamita. Las perspectives da daventar la pli gronda fracziun e la pli ferma partida en la regenza, defender il mandat en il Cussegl dals chantuns e forsa schizunt gudagnar in segund mandat en il Cussegl naziunal èn intactas.

Ad exponents pli vegls da la PCD fa la midada dal num

e la renunzia al C bain anc in zichel mal il venter. Il cumbat cultural che ha separà catolics e reformeds para dentant dad esser superà e la relevanza da las confessiuns è tschessada. Per la giuventetgna e blers auters è il C – che vegn savens identifitgà cun catolic enstagl cun cristian – schizunt ina ipotoca, er en consideraziun dals svars en l'investgieu da Cuira. Dal reminent han tant PCD sco PBD ragischs e finamiras tuttavia cristianas. Dal rest han tant ils programs, la politica reala, parolas e resultats da votaziun da las duas partidas gia oz ina congruenza frappanta.

Malgrà las bunas aspectativas na dastgan ins dentant er betg far illusiuns. Er tar l'Allianza dal Center na vegnan las plantas betg a crescher en tschiel. Sco ditg, il nov model d'elecziun cun il proporz dubel vegn a procurar per inqual surpraisa.

Er sche la maridaglia tranter PCD e PBD n'è betg exnum ina nozza da spir charezza, in pass pragmatic e raziunal en la dretga direcziun èsi tuttina. Per las duas partidas na datti betg meglras alternativas. Il success da l'Allianza dal Center na dependa la finala dentant betg exnum dal num e d'in bun program, mabain cunzunt da la credibilitad da ses exponents e da lur engaschament, da la mobilisaziun da l'electorat tradiziunal sco er da la recrutaziun da novas forzas tar la giuventetgna. La decisiun vegn en scadin cas ad ir en las annalas da la politica grischuna.